

meget godt gjøre, om ogsaa Oplysningerne bleve indhente ved Mænd, der vare udnævnte af Folkethinget. Naar det er omtalt, at der i Undersøgelsescommissionen burde være Repræsentanter for dem, hvem Undersøgelsen angik, saa har jeg tænkt mig, at disse Mænd antog en Secretair, havde en Protocol, og deri lode Enhver, som mødte for dem, tilføje hvad han havde at sige, og lode ham underskrive det med sit Navn; saa havde han jo ingen Grund til at troe, at han eller hans Standsfæller ikke bleve tilstrækkelig repræsenterede. Man kan jo egentlig ikke sige, at Forhørsdommeren repræsenterer Inkvisten; han skal være retfærdig og upartisk, og det troer jeg, man godt kan sikke sig, uden at alle Inkvisterne selv ere repræsenterede i Forhørscommissionen eller af Forhørsdommeren. Det er heller ikke min Mening, at der skal indføres enten ubetinget eller almindelig Næringsfrihed; det har jeg ikke sagt, men jeg har anseet det ønskeligt, at der skal indføres almindelig Frihed til at nedsætte sig paa Landet. Det vil dog ikke sige, at alle Mennesker skulde kunne nedsætte sig paa Landet som Handlende eller Haandværkere eller Næringsdrivende, men kun at der, istedetfor at det nu bestemmes efter Bevilling, skulde være en almindelig Regel, den være nu saa snever, som man finde for godt. Naar det bestemmes, at Enhver, naar han opnaaer en Alder af 30 Aar eller 25 Aar eller 40 Aar og godtgjør sin Duellighed — saafremt man nemlig skulde ansee Duellighedsprøver fornødne; jeg ynder dem ikke — skal have Tilladelse til at nedsætte sig, saa anseer jeg Friheden for almindelig, skjøndt den langt fra bliver ubetinget eller uindskrænket. Min Hensigt er fornemmelig, at man kunde komme til et Resultat, saaledes at den Vilkaarlighed, som Bevillingerne give Anledning til (Hør!), kunde ophøre, og den Frygt og Misfornøielse, som nu hersker, isærdeleshed iblandt Kjøbstadborgerne, kunde hæves. Den har jo en meget skadelig Indflydelse, blandt andet ved Valgene. De fleste Kjøbstadboere troe, at de tilsidefattes, fordi de ere i Valgkredse, hvor de altid ere i Minoritet; naar man nu kunde opnaae, at Kjøbstadboerne fik fælles Interesser med Landboerne, saa vilde

denne Ulempe ophøre, og det troer jeg var meget gavnligt for Almeenvellet, og derfor anseer jeg Sagen for at være almeenvigtig. Jeg vil endnu bemærke, at, foruden at den Uleilighed, som Landboerne have af, at de omtalte Næringsbrugere kun med mange Indskrænkninger kunne boe paa Landet, vilde falde bort, naar den Frihed, som jeg ønsker, blev givet, saa vilde der ogsaa opnaaes en anden meget betydelig Fordeel derved. Dersom der nemlig paa Landet boede en stor Mængde Kunstnere og formuende Handlende og Haandværkere, som vare i betydelig Næringsdrift, saa vilde den Genfæidighed, som nu finder Sted blandt Landboerne, ophøre. Jeg har for ikke længe siden hørt flere Landboere sige, at, naar vi skulle have en ny Communallov, saa maa Hartkornet faae en betydelig Indfyldelse baade paa Afgiftspligten og paa Udredelsespligten med Hensyn til de communale Bidrag, ligesom ogsaa paa Valgretten og Valgbarheden. Jeg anseer det for meget fordærligt at lægge en saadan Bægt paa Hartkornet, og, dersom der nu paa Landet kom til at boe en stor Deel oplyste og formuende Folk, som enten slet ikke havde noget Hartkorn eller kun meget ubetydeligt, saa vilde det være et meget vigtigt Middel til at faae Landboerne bort fra den Bidsfarelse, hvori de nu ere i Henseende til dette Punkt. Jeg troer ogsaa, at Skolevæsenet vilde vinde betydeligt derved. Efter min Mening bør nemlig Bønder og Huusmænd og alle Landboere ikke være mindre oplyste end de andre Stænder i Landet; men, saalange Betsolkningen er tyndere paa Landet, vil det være vanskeligt at faae et saa fuldstændigt Skolevæsen, som naar det blev tættere befolket. Det er jo bekjendt, at Culturen og den menneskelige Udvikling fornemmelig har hjemme i Stæderne. Hvorfor? Fordi der lever saamange deels oplyste, deels formuende Folk tæt sammen. At noget Rigtigt kunde finde Sted paa Landet, anseer jeg for høist ønskeligt for vor Udvikling. Jeg vil endnu nævne, at selve Landvæsenet vilde vinde meget derved. Jeg har ikke reist meget; men jeg har hørt af flere, der have reist, at det er Tilfældet i andre Lande, at der boer en stor Mængde Mennesker paa Landet, som i en stor Deel af Aaret ar-